

L'assentament fenici que pot reescriure la història de Catalunya (i del món)

Autor: Berto Sagrera

Data de publicació: 05-09-2023

El jaciment de Sant Jaume d'Alcanar podria reescriure la història i tenir un impacte "transcendental" internacional.

Heus aquí l'assentament fenici que pot reescriure la història de Catalunya: el jaciment de Sant Jaume d'Alcanar. Fa un temps que arqueòlegs, restauradors i conservadors de la Universitat de Barcelona (UB) hi treballen per demostrar que era una factoria fenícia, després d'haver trobat nombrosos vestigis que apunten aquesta possibilitat. Si es demostra la teoria, es tractaria de l'assentament fenici més al nord de la Mediterrània —cosa que comportaria la reescriptura de la història i un impacte "transcendental" en la recerca internacional, segons l'arqueòleg David Garcia. La previsió era que la campanya d'excavació s'allargaria fins a finals d'aquest mes d'agost.

La prudència marca la feina que durant un quart de segle han dut a terme els membres del Grup de Recerca en Arqueologia Protohistòrica (GRAP) de la UB al jaciment de Sant Jaume d'Alcanar. En aquesta campanya d'excavació, els investigadors auguren poder destriar entre les dues hipòtesis sobre l'origen de l'assentament. Previsiblement, no queda res per mirar de desxifrar la incògnita sobre l'espai. Una trentena de persones, dividides en dos torns, han participat en les tasques d'excavació, restauració i conservació del jaciment.

El palau d'un cabdill o una factoria fenícia?

La primera teoria, i prioritària fins ara, apunta la possibilitat que es tractés d'una residència o un palau d'un cabdill o cabdilla que va tenir una estreta relació amb el poble fenici. Així ho denota la fortificació dels edificis de dues plantes, la muralla de sis metres d'alçada i els vestigis trobats en les restes dels magatzems. "Estàriem parlant d'uns personatges indígenes que manen molt, però que tenen unes relacions molt estretes amb els navegants fenicis que arriben fins aquí, amb qui intercanvien productes de valor. A la vegada, els fenicis també estarien influenciant molt a l'hora de construir aquest palau", va explicar Garcia a l'ACN fa dues setmanes.

Però les troballes de les últimes campanyes han obert la porta a una segona teoria: que en realitat es tractés d'una factoria fenícia, un nucli amb activitat orientada a l'àmbit comercial. La quantitat de ceràmica fenícia localitzada en aquest espai i més concretament la vaixella trobada, així com altres circumstàncies sobre la disposició i estructura dels edificis, són alguns elements que haurien fet replantejar aquesta hipòtesi alternativa. És a dir, que es tractaria d'un espai amb pocs habitants, però amb moviment constant de comerciants i mariners fenicis. S'ha estudiat el 35% del jaciment, el que correspon a les àrees més públiques com un temple, la cuina o els magatzems. Ara, els esforços s'han centrat en estances de caràcter més privat, amb l'esperança de demostrar aquesta nova teoria. Un element que podria acabar de confirmar les sospites seria trobar una inscripció fenícia en la vaixella de mariners, tal com ha passat en altres assentaments d'aquesta comunitat.

ACN.

Ambdues teories comparteixen que existia una clara influència fenícia en àmbits com la religió, el poder, la defensa o l'arquitectura. L'assentament constava d'uns 700 metres quadrats molt fortificats, on es van instal·lar les primeres torres de vuit metres d'altura de la zona, que en aquella època només trobaven el seu homònim en països de l'Orient Mitjà com Síria, Egipte o Israel. D'acord amb els estudis fets fins ara, l'assentament va estar actiu just abans de l'arribada de la cultura ibèrica (entre l'any 800 i 500 aC). Un atac promogut possiblement per ciutadans d'altres comunitats indígenes de Benicarló i Vinaròs podrien haver posat fi a Sant Jaume, que va ser cremat intencionadament després de la batalla.

Aviat hauríem de sortir de dubtes, tot i que ja hi ha veus del món acadèmic que ho veuen clar —tal com va passar en el congrés internacional d'estudis fenicis a Eivissa d'aquesta tardor. "Els professionals de la matèria ens van preguntar per què trigàvem tant a dir que Sant Jaume era fenici, que ells ho tenien claríssim. Nosaltres preferim ser molt prudents, però la balança s'ha decantat bastant. Ens faltaria l'element final d'autoconvèncer-nos a nosaltres mateixos, sembla que som els últims que fem per fer-ho", va detallar Garcia.

La primera colonització mediterrània, 200 anys abans

L'arqueòleg va remarcar que la transcendència que comportaria la nova teoria tindria una "projecció internacional". "A Catalunya s'ha plantejat sempre el discurs que la primera colonització mediterrània i històrica que es dona és per part del món grec a l'àrea de l'Empordà. I resultaria que no, que serien els fenicis a l'àrea de les Terres del Sénia i de l'Ebre 200 anys abans del que ens pensàvem", va subratllar. Davant d'aquest context, Garcia va afirmar que també caldria reescriure la història i considerar el jaciment de Sant Jaume d'Alcanar com l'assentament fenici situat més al nord de tota la Mediterrània.

El de Sant Jaume no és l'únic jaciment en el qual treballa el GRAP. A Ulldecona, fa anys que estudien els jaciments de la Moleta del Remei, Ferradura-els Castellets i la Cogula. Els investigadors titllen la tercera campanya a la Cogula com a "espectacular" després de descobrir que el jaciment no està tan destruït com creien en un inici i pel contrari, és molt més gran del que s'imaginaven. D'altra banda, en aquestes últimes campanyes han pogut determinar-ne la funcionalitat dels tres jaciments. Així, van poder determinar que la Moleta del Remei era un gran poblat mentre que la resta compleixen funcions estratègiques de "primer nivell" en relació amb les rutes locals comercials. En el cas de la Ferradura-els Castellets, es tractava d'un punt de control de rutes locals de nord a sud, mentre que el Castell podria complir la funció de control per la zona sud. Pel que fa a la Cogula, Garcia ha destacat que la seva perspectiva de 360 graus la convertia en una talaia que permetia un control polític i geogràfic de l'entorn.

Berto Sagrera

Podeu llegir l'article original a l'enllaç següent:

https://www.elnacional.cat/ca/societat/assentament-fenici-pot-reescriure-historia-catalunya-i-mon_1083585_102.html